

BOSETNINGSSPOR FRA SENNEOLITIKUM/ELDRE BRONSEALDER
VINJE, GNR. 128, BNR. 7, STORDAL KOMMUNE, MØRE OG ROMSDAL

RAPPORT FRA ARKEOLOGISKE UNDERSØKELSER 2011

RAPPORT VED
KJETIL ØSTEBØ

UNIVERSITETSMUSEET I BERGEN
SEKSJON FOR YTRE KULTURMINNEVERN

2012

Innhold

1. Undersøkelsens forhistorie	4
2. Undersøkelsesområdet	4
3. Tidligere funn i området.....	6
4. Hovedundersøkelsens metodikk og forløp	6
5. Hovedundersøkelsens resultater	7
5.1 Stolper	8
5.2 Stolpelignende	10
5.3 Ildstedslignende.....	13
5.4 Groplignende	14
5.5 Fyllskifter	16
5.6 Kulturlag.....	18
5.7 Hus I	21
6. Resyme	27
7. Kilder.....	28

1. Undersøkelsens forhistorie

Bakgrunnen for den aktuelle sak var en dispensasjon fra eksisterende arealplan. Området var planlagt utbygd med omsorgssenter for unge funksjonshemmede. Stordal kommune ytret ønske om uttale til søknad om dispensasjon fra arealplan i brev form 13.12.2010.

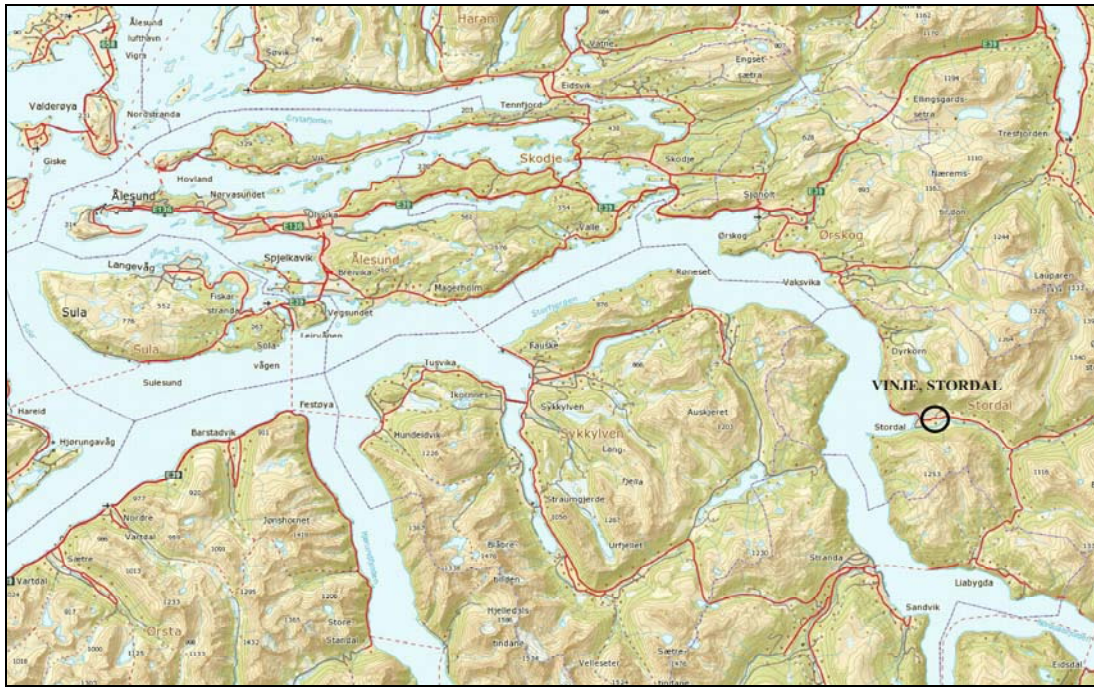
I brev datert 17.12.2010 varslet Møre og Romsdal fylkeskommune behov for arkeologisk registrering. Stordal kommune aksepterte budsjettet for arkeologisk registreringsundersøkelse pr brev 24.1.2011. Registreringsundersøkelsen ble utført av personale fra Møre og Romsdal fylkeskommune i perioden 11. – 15.4.2011 (Viken 2011).

Den 23.6.2011 fremsatte Møre og Romsdal fylkeskommune ønske om dispensasjon fra Kulturminnelovens § 8.1 for den registrerte lokaliteten (Askeladden id. nr. 144771).

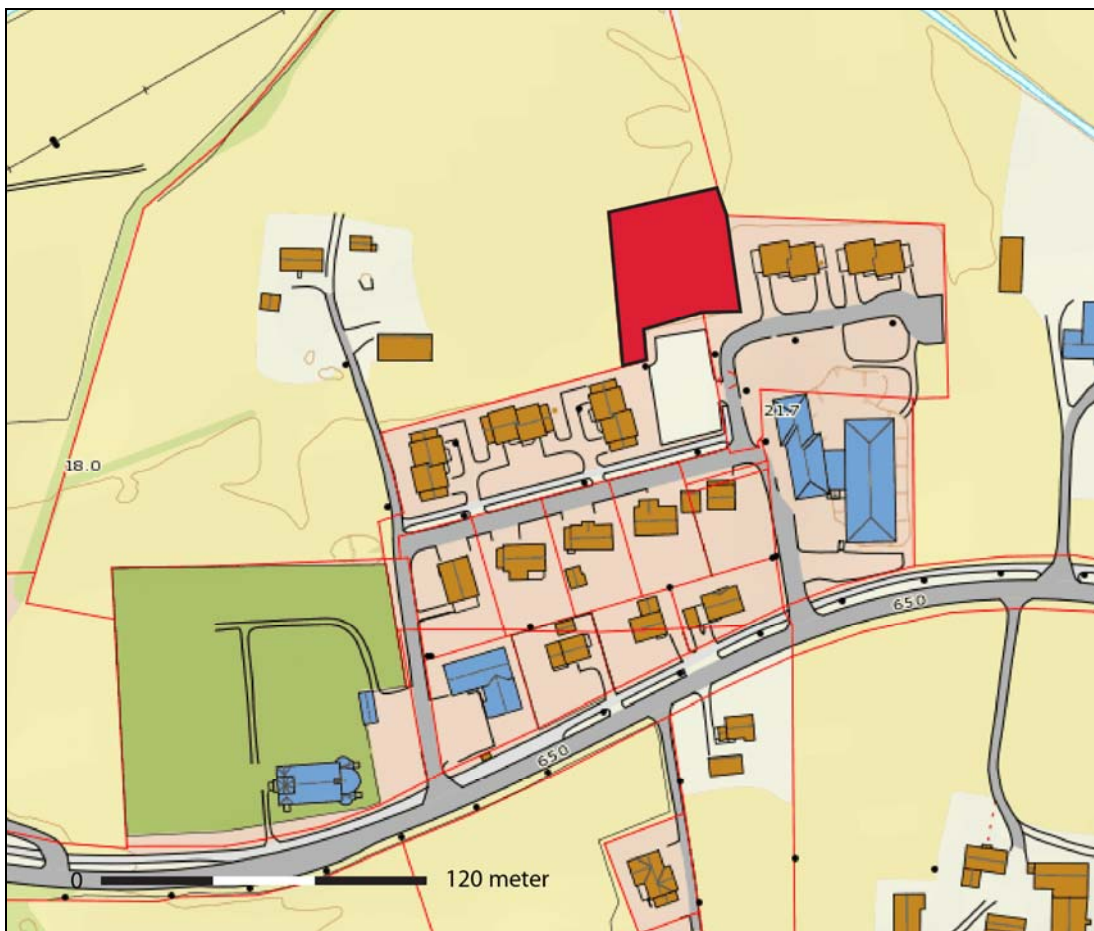
Den arkeologiske frigivningsundersøkelsen ble utført av SFYK, Universitetsmuseet i Bergen i perioden 19.9. – 7.10.2011. Deltagere var Søren Diinhoff (prosjektleder, deltok 19.9 – 7.10), Kjetil Østebø (feltleder, deltok 19. – 29.9), Cecilia Falkendal (feltassistent, deltok 19. -7.10) og Kevin Wooldridge (innmålingsansvarlig, deltok 19. – 29.9).

2. Undersøkelsesområdet

Undersøkelsesområdet målte om lag 2150 m² og befant seg på gården Vinje (g/bnr. 128/7), 200 meter nordøst om Stordal nye kirke (fig 2). Området besto av en gressbevokst slette, inntil nylig anvendt som beite-/slåttemark, svakt hellende ned mot Litleelva i nord og nordøst. I sør og øst grenset planområdet mot Stordal alders- og sjukeheim med tilhørende omsorgsboliger.

Figur 1. Stordals lokalisering øst for Ålesund. Illustrasjon: Søren Diihoff.

Figur 2. Planområdet lokalisering markert med rødt felt. Illustrasjon: Kjetil Østebø.

3. Tidligere funn i området

På gården Vinje har det tidligere lagt en rekke gravhauger, flere med rikt gravutstyr. I Brennhaugane, like vest om planområdet, har det blant annet blitt funnet en jernkjel, ei steikepanne, en sigd, ei saks, et bisset, en nøkkel samt klinknagler (B5862). I Langhaugane, sørvest om planområdet, har det blitt funnet båtsøm samt deler av en kjøll (Fett 1950). Sistnevnte funn har gått tapt og det foreligger av den grunn ingen B-nummer. Like ved kirka sto det tidligere en bautastein, nå flyttet om lag 200 meter i nordvestlig retning.

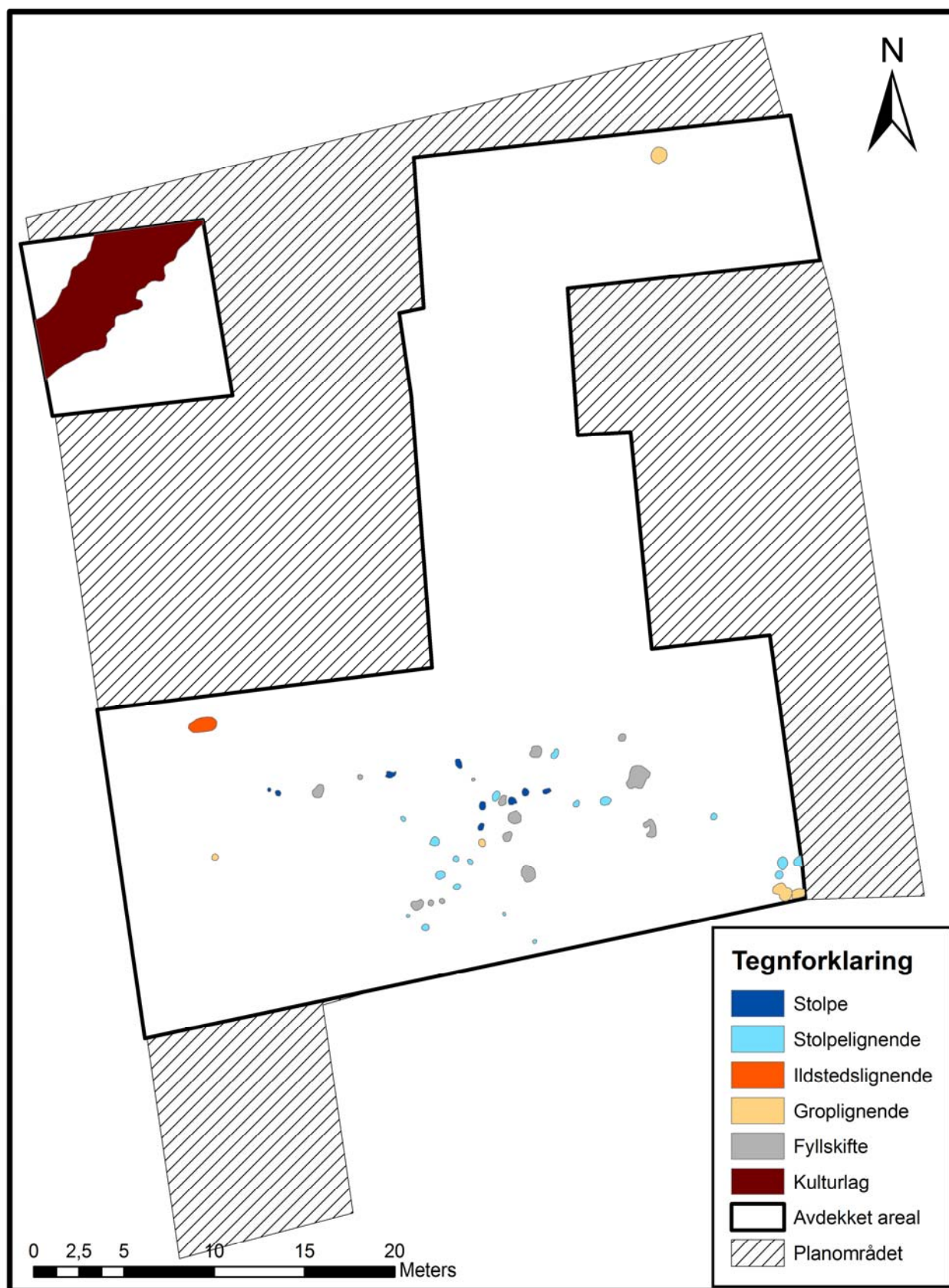
På planområdets naboarealer har Bergen Museum tidligere gjennomført to frigravningsundersøkelser. I 1996 ble det påvist stolpehull, groper og ildsteder fra forhistorisk bosetning like sørøst om planområdet (Johannessen 1996) og i 1999 ble det avdekket et treskipet langhus datert til tidlig bronsealder like sørvest om planområdet (Diinhoff 1999).

4. Hovedundersøkelsens metodikk og forløp

Den anvendte metodikken ved utgravningen på Vinje var maskinell flateavdekking. Dette innebærer at jordlag blir fjernet ved hjelp av gravemaskin ned til steril undergrunn eller til uforstyrrede kulturlag med bevarte arkeologiske strukturer. I takt med avdekkingen blir overflaten rensert manuelt av det arkeologiske personell slik at strukturene trer tydeligere frem. Åpnede felt og strukturer måles deretter inn slik at man oppnår en nøyaktig kartfesting. Innmålingene foregår digitalt med en totalstasjon og relateres til et lokalt opprettet målesystem. De arkeologiske strukturene blir dokumentert ved fotografering og tegning i målestokk 1:10 eller 1:20. Anleggene dokumenteres i flate før de blir snittet og dokumentert i profil. Avslutningsvis velges de mest hensiktsmessige strukturer ut for uttak av prøver som eksempelvis kullprøver til radiokarbondatering.

På Velle ble det åpnet to felt. Hovedfeltet, felt A, målte 1058 m². Felt B målte 100 m².

5. Hovedundersøkelsens resultater

Figur 3. Strukturer felt A samt kulturlag A60. Illustrasjon: Kjetil Østebø.

Figur 4. Felt A i forgrunn, felt B i bakgrunn. Foto: Kjetil Østebø.

5.1 Stolper

Lokalisering

Det ble påvist ni sikre stolper i utgravningsfeltets sørlige del.

Anleggsbeskrivelse

Stolpene målte i gjennomsnitt 35,7 cm (maks. 49 cm, min. 19 cm) i bredde og 33,7 cm (maks. 47 cm, min. 19 cm) i dybde. I form fremsto stolpene hovedsakelig med steile sider og flat bunn.

Type	Struktur	Form i flate	Lengde flate	Bredde flate	Profil-dybde	Profil-bredde	Sider	Bunn
Stolpe	7	Rundoval	30	26	30	41	Skrå	Flat
Stolpe	9	Rundoval	46	40	26	44	Steil	Flat
Stolpe	13	Rund	40	40	31	40	Steil	Flat
Stolpe	14	Rund	44	40	42	44	Steil	Flat
Stolpe	16	Rund	29	28	24	26	Loddrett	Flat
Stolpe	46	Oval	57	29	40	49	Steil	Flat
Stolpe	48	Rund	24	24	44	24	Loddrett	Flat
Stolpe	61	Rundoval	19	15	19	19	Steil	Flat
Stolpe	74	Rund	34	32	47	34	Steil	Flat

Tabell 1. Mål og form på stolper.

Fyll/materialer

Fyllet i de ni stolpene var relativt ensartet og besto av ulike nyanser gråbrun noe kullholdig siltig sand. To av stolpene hadde skoningsstein.

Type	Struktur	Fyll
Stolpe	7	Stripete. Brungrå og brun/lys brun siltig sand samt gulbrun sand. Svakt kullholdig.
Stolpe	9	Mørk gråbrun siltig sand. Svakt kullholdig.
Stolpe	13	Mørk gråbrun siltig sand. Mørkere i topp enn i bunn. Noe kull- og steinholdig.
Stolpe	14	Mørk gråbrun siltig sand. Mørkere i topp enn i bunn. Noe kullholdig.
Stolpe	16	Gråbrun siltig sand. Svakt kullholdig. Svært diffus.
Stolpe	46	Mørk grå til gråsort noe steinholdig siltig sand. Kullholdig. Skoningsstein.
Stolpe	48	Mørk gråbrun til gråsort siltig sand. Innslag av undergrunn i øvre del. Svakt kullholdig. Skoningsstein.
Stolpe	61	Mørk brungrå, noe steinholdig siltig sand. Svakt kullholdig.
Stolpe	74	Mørk gråbrun leirig sand. Noe kullholdig.

Tabell 2. Fyllbeskrivelse, stolper.

Tolkning

De påviste stolpene indikerer tilstedeværelse av stolpebårne konstruksjoner. To av stolpene hadde tydelig steinskonning, noe som gjør det overveiende sannsynlig at det dreier seg om stolper tilknyttet bygninger. Stolpenes romlige plassering gjør det imidlertid ikke umiddelbart klart hvor mange bygninger det har dreid seg om, men strukturenes spredning tilsier at det trolig har vært flere enn én. Grunnet de sparsomme spor er det vanskelig å trekke sikre konklusjoner med hensyn til bygningenes størrelse og utforming. Det vil likevel være mulig å foreslå én bygning orientert sørvest- nordøst. Det vil gjøres nærmere rede for bygningen under avsnitt 5.7.

Foto

Film 01; bilde 30, 31, 32

Film 02; bilde 1, 2, 3, 15, 16

Film 03; bilde 35

Film 04; bilde 3, 15, 16, 19, 22, 27, 28, 29, 30

Film 05; bilde 3, 4

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 1

Plan- og profiltegning nr. 2

Plan- og profiltegning nr. 6

Plan- og profiltegning nr. 8

Plan- og profiltegning nr. 9

Plan- og profiltegning nr. 10

Vitenskapelige prøver

Det ble tatt ut 7 radiokarbonprøver fra strukturene hvorav 4 ble datert. VP-4 fra struktur A13 ble datert til sen neolitikum (3610 $\pm$ 30 BP), VP-6 fra struktur A9 ble datert til sen neolitikum (3560 $\pm$ 30), VP-8 fra struktur A46 ble datert til eldre bronsealder (3390 $\pm$ 30) og VP-9 fra struktur A48 ble datert til eldre bronsealder (3380 $\pm$ 30).

Prøve nr.	Struktur	Type	Nr.	BP	cal	2 sigma cal
3	14	c				
4	13	c	Beta-310200	3610 $\pm$ 30	cal BC 1950	cal BC 2030 - 1890
6	9	c	Beta-310202	3560 $\pm$ 30	cal BC 1900	cal BC 2010 - 2000, cal BC 1980 - 1880, cal BC 1840 - 1820, cal BC 1800 - 1780
7	74	c				
8	46	c	Beta-310203	3390 $\pm$ 30	cal BC 1690	cal BC 1750 - 1620
9	48	c	Beta-31024	3380 $\pm$ 30	cal BC 1680	cal BC 1740 - 1610
10	7	c				

Tabell 3. Vitenskapelige prøver. «C» i tabellen viser til radiokarbonprøver.

5.2 Stolpelignende

Lokalisering

18 strukturer ble definert som stolpelignende. Alle befant seg sør i utgravningsfeltet.

Anleggsbeskrivelse

De stolpelignende strukturene målte i gjennomsnitt 37,2 cm (maks. 83 cm, min. 15 cm) i bredde og 16,1 cm (maks. 25 cm, min. 5 cm) i dybde. Strukturenes form var varierende.

Type	Struktur	Form i flate	Lengde flate	Bredde flate	Profil-dybde	Profil-bredde	Sider	Bunn
Stolpelignende	2	Rund	22	20	5	25	Rund	Flat
Stolpelignende	3	Rund	42	36	20	37	Skrå	Rund
Stolpelignende	11	Rundoval	44	40	25	44	Skrå	Rund
Stolpelignende	17	Rund	22	20	8	22	Rund	Rund
Stolpelignende	20	Diffus	50	40	24	40	Skrå	Rund
Stolpelignende	26	Rundoval	42	38	20	42	Rund	Rund
Stolpelignende	30	Rund	35	32	16	42	Steil	Flat
Stolpelignende	31	Rund	40	39	14	40	Rund	Rund
Stolpelignende	34	Rund	30	26	6	30	Rund	Rund
Stolpelignende	35	Oval	47	29	23	51	Skrå	Rund
Stolpelignende	36	Rund	33	30	6	27	Steil	Flat
Stolpelignende	37	Rund	25	24	4	27	Rund	Rund
Stolpelignende	40	Rundoval	60	56	20	83	Skrå	Skrå
Stolpelignende	41	Rundoval	52	52	16	52	Skrå	Spiss
Stolpelignende	42	Rund	30	29	20	34	Steil	Flat
Stolpelignende	45	Rund	18	15	6	15	Rund	Rund
Stolpelignende	54	Oval	53	40	25	40	Rund	Rund
Stolpelignende	73	Rund	32	30	32	18	Steil	Rund

Tabell 4. Mål og form på stolpelignende strukturer.

Fyll/materialer

De stolpelignende strukturenes fyllmasse besto for en stor del av ulike nyanser gråbrun og brungrå noe kullholdig siltig sand

Type	Struktur	Fyll
Stolpelignende	2	Lys gulbrun og brungrå siltig sand. Svakt kullholdig.
Stolpelignende	3	Stripete. Mørk gråbrun, gulbrun og gråbrun siltig sand.
Stolpelignende	11	Stripete. Mørk brun siltig sand samt mellombrun og gråbrun sand. Svakt kullholdig.
Stolpelignende	17	Mørk brungrå siltig sand.
Stolpelignende	20	Gråbrun til mørk gråbrun siltig sand. Noe kullspettet.
Stolpelignende	26	Mørk brun siltig sand. Noe kull.
Stolpelignende	30	Mørk gråbrun siltig sand. Noe kull- og grusholdig.
Stolpelignende	31	Mørk gråbrun siltig sand. Mørkere i topp. Svært diffus.
Stolpelignende	34	Mørk brungrå siltig sand. Svakt kullholdig.
Stolpelignende	35	Stripete. Ulike nyanser gråbrun siltig sand samt brungul siltig sand. Svakt kullholdig.
Stolpelignende	36	Gråbrun siltig sand. Svakt kullholdig.
Stolpelignende	37	Mørk brungrå siltig sand. Noe kullholdig.
Stolpelignende	40	Mørk grå siltig sand. Noe kullholdig.
Stolpelignende	41	Mørk grå siltig sand. Noe kullholdig.

Stolpelignende	42	Gråbrun siltig sand. Noe kullholdig.
Stolpelignende	45	Mørk brungrå siltig sand. Svakt kullholdig.
Stolpelignende	54	Spettet. Ulike nyanser gråbrun siltig sand samt innslag av undergrunn i form av gulbrun siltig sand. Svakt kullholdig.
Stolpelignende	73	Mørk brungrå siltig sand.

Tabell 5. Fyllbeskrivelse, stolpelignende figurer.

Tolkning

De stolpelignende strukturene representerer noe usikre strukturer. Enkelte kan potensielt representere steinopptrekk eller mindre nedgravninger o.l. Grunnet deres beliggenhet i forhold til feltets sikre stolper, må man likevel anse flertallet av dem som svært sannsynlige stolper. På bakgrunn av lokalisering vil struktur A11, A20 og A42 kunne ha inngått i en sørvest – nordøst orientert bygning nærmere beskrevet under avsnitt 5.7

Foto

Film 01; bilde 9, 13, 14, 23, 24, 25, 29

Film 03; bilde 1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 21, 24, 25, 28, 30, 32, 33, 34

Film 04; bilde 2, 11, 12, 17, 20, 33, 34, 35, 36

Film 05; bilde 7, 10

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 2

Plan- og profiltegning nr. 3

Plan- og profiltegning nr. 4

Plan- og profiltegning nr. 5

Plan- og profiltegning nr. 7

Plan- og profiltegning nr. 8

Plan- og profiltegning nr. 9

Plan- og profiltegning nr. 10

Vitenskapelige prøver

Det ble tatt 2 radiokarbonprøver fra de stolpelignende strukturene. VP-2 fra struktur A2 ble datert til cal BC 1680 – 1510 (eldre bronsealder) og VP-5 fra struktur A5 ble datert til cal BC 2030 – 1890 (neolitikum).

Prøve nr.	Struktur	Type	Nr.	BP	cal	2 sigma cal
2	40	c	Beta-310198	3310+/-30	cal BC 1610	cal BC 1680 - 1510
5	11	c	Beta-310201	3600+/-30	cal BC 1950	cal BC 2030 - 1890

Tabell 6. Vitenskapelige prøver. «C» i tabellen viser til radiokarbonprøver.

5.3 Ildstedslignende

Lokalisering

Struktur A52 var den eneste ildstedslignende strukturen som kunne påvises på utgravningsfeltet. Strukturen befant seg i sørlig del av feltet, noe nordvest om den største konsentrasjonen med strukturer.

Anleggsbeskrivelse

Den ildstedslignende strukturen var oval i flate, var 130 cm bred og 5 cm dyp i profil og hadde runde sider og ujevn bunn.

Type	Struktur	Form i flate	Lengde flate	Bredde flate	Profil-dybde	Profil-bredde	Sider	Bunn
Ildstedslignende	52	oval	130	55	5	130	Rund	Ujevn

Tabell 7. Mål og form på ildstedslignende strukturer.

Fyll/materialer

Strukturens fyll besto av mørk brunsort, noe kullholdig siltig sand.

Type	Struktur	Fyll
Ildstedslignende	52	Mørk brunsort siltig sand. Noe kullholdig.

Tabell 8. fyllbeskrivelse, ildstedslignende strukturer.

Tolkning

Struktur A52 viste trekk forenelig med ildsteder med hensyn til form og størrelse. Strukturens fyllmasse viste derimot ikke den karakteristiske kullmengde som vanligvis forbindes med

denne type strukturer. Ildsteder ses normalt i relasjon til produksjon av mat, varme og lys. Hvordan den aktuelle strukturen skal tolkes og hvorvidt den har vært samtidig med, og dermed kan ses i relasjon til den aktuelle bosetning, er usikkert.

Foto

Film 01; bilde 20, 21, 22

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 1

Vitenskapelige prøver

Ingen vitenskapelige prøver ble tatt fra A52.

5.4 Groplignende

Lokalisering

5 av de påviste strukturene kunne defineres som groplignende, henholdsvis A6, A50, A53, A55 og A57. A53 befant seg i nordlig del av utgravningsfeltet, mens de øvrige strukturer befant seg i sørlig del.

Anleggsbeskrivelse

De groplignende strukturene målte i gjennomsnitt 62,8 cm (maks. 110 cm, min. 26 cm) i bredde og 15,8 cm (maks 26 cm, min. 7 cm) i dybde. Strukturene hadde utelukkende runde sider, mens de derimot fremsto mer vekslende i bunn.

Type	Struktur	Form i flate	Lengde flate	Bredde flate	Profil-dybde	Profil-bredde	Sider	Bunn
Groplignende	6	Rundoval	40	34	16	48	Rund	Rund
Groplignende	50	Rund	26	25	7	26	Rund	Flat
Groplignende	53	Rundoval	72	64	26	70	Rund	Rund
Groplignende	55	Diffus	112	80	10	110	Rund	Rund
Groplignende	57	Oval	60	60	20	60	Rund	Ujevn

Tabell 9. Mål og form på groplignende strukturer.

Fyll/materialer

De groplignende strukturenes fyllmasse fremsto hovedsakelig som mørk brungrå siltig sand.

Type	Struktur	Fyll
Groplignende	6	Mørk brun siltig sand. I bunn og sider: mellombrun siltig sand. Noe kullholdig.
Groplignende	50	Mørk brungrå siltig sand. Svakt kullholdig.
Groplignende	53	Mørk brun steinholdig siltig sand. Kullholdig.
Groplignende	55	Mørk brungrå siltig sand.
Groplignende	57	Mørk brungrå siltig sand. Større kullkonsentrasjon i bunn vestre del.

Tabell 10. Fyllbeskrivelse, groplignende strukturer.

Tolkning

Groplignende strukturer er usikre anlegg som kan være groper, men som mangler trekk for en sikker bestemmelse. Deres funksjon er usikker, men de må ses i relasjon til den omkringliggende bebyggelse.

Foto

Film 01; bilde 7, 8, 15, 17, 26, 27

Film 02; bilde 10, 11, 12

Film 04; bilde 13, 14

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 1

Plan- og profiltegning nr. 4

Plan- og profiltegning nr. 8

Vitenskapelige prøver

Det ble tatt ut 1 vitenskapelige prøve fra de groplignende strukturene. Prøven er ikke analysert ytterligere.

Prøve nr.	Struktur	Type	Nr.	BP	cal	2 sigma cal
11	53	c				

Tabell 11. Vitenskapelige prøver. «C» i tabellen viser til radiokarbonprøver.

5.5 Fyllskifter

Lokalisering

Det ble påvist 14 strukturer definert som fyllskifter. Alle ble påvist i feltets sørlige del.

Anleggsbeskrivelse

Fyllskifter er i utgangspunktet usikre strukturer og vil dermed variere stort hva størrelse angår. Dette fremgår da også tydelig av tabellen nedenfor. Vi ser imidlertid at deres form er relativt ensartet og domineres av runde sider og flat bunn.

Type	Struktur	Form i flate	Lengde flate	Bredde flate	Profil-dybde	Profil-bredde	Sider	Bunn
Fyllskifte	4	Oval	80	52			Rund	Flat
Fyllskifte	8	Rundoval	50	46	6	33	Rund	Rund
Fyllskifte	10	Diffus	8	6	2	8	Rund	Flat
Fyllskifte	12	Rundoval	58	46			Rund	Rund
Fyllskifte	15	Rund	70	61			Rund	Flat
Fyllskifte	19	Oval	60	40			Rund	Flat
Fyllskifte	24	Diffus	82	67	6	94	Rund	Ujevn
Fyllskifte	27	Diffus	105	80	20	124	Rund	Ujevn
Fyllskifte	28	Diffus	20	20			Rund	Flat
Fyllskifte	32	Oval	33	18	3	38	Rund	Flat
Fyllskifte	33	Ujevn oval	65	46	6	65	Rund	Flat
Fyllskifte	47	Rundoval	64	44	11	62	Rund	Flat
Fyllskifte	64	Diffus	32	16	5	22	Rund	Flat
Fyllskifte	67	Rund	32	30	13	32	Rund	Flat

Tabell 12. Mål og form på fyllskifter.

Fyll/materialer

Nedgravningenes fyllmasse besto hovedsakelig av mørk brun noe kullholdig siltig sand.

Type	Struktur	Fyll
Fyllskifte	4	Mørk brun - brunsort siltig sand. Enkelte kullbiter.
Fyllskifte	8	Mørk brun siltig sand. I bunn og sider: mellombrun sand. Svakt kullholdig.
Fyllskifte	10	Gråbrun siltig sand.
Fyllskifte	12	Mørk brun siltig sand. Noe kullholdig.
Fyllskifte	15	Mørk brun siltig sand. Svakt kullholdig.
Fyllskifte	19	Mørk brun siltig sand. Noe kullholdig.
Fyllskifte	24	Grå til mørk grå siltig sand. Noe kullholdig.
Fyllskifte	27	Spettet. Mørk brungrå og sortgrå siltig sand.

Fyllskifte	28	Mørk gråbrun siltig sand. Noe trekull.
Fyllskifte	32	Gråbrun til mørk gråbrun siltig sand. Svakt kullholdig.
Fyllskifte	33	Mørk gråbrun kullspettet siltig sand.
Fyllskifte	47	Mørk brun til brunsort siltig sand. Svakt kullholdig.
Fyllskifte	64	Mørk grå kullholdig siltig sand.
Fyllskifte	67	Brungrå kullspettet siltig sand.

Tabell 13. Fyllbeskrivelse, fyllskifter.

Tolkning

Fyllskifter er kulturlagsrester. Disse kan representere intensjonelle anlegg hvis opprinnelige funksjon ikke er tolkbar eller tilfeldige spor etter forhistorisk aktivitet i et område. Fyllskiftene vil således kunne være ødelagte strukturer, tilfeldige samlinger kulturjord i forsenkninger eller eksempelvis spor etter ferdsel i form av tråkk eller lignende.

Foto

Film 02; bilde 6, 8, 13, 14

Film 03; bilde 19, 22, 23, 26, 27, 29, 31, 36

Film 04; bilde 1, 18, 21, 23, 24, 25, 26, 31, 32

Film 05; bilde 1, 2, 5, 6, 8, 9, 11, 12

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 2

Plan- og profiltegning nr. 3

Plan- og profiltegning nr. 5

Plan- og profiltegning nr. 6

Plan- og profiltegning nr. 7

Plan- og profiltegning nr. 9

Plan- og profiltegning nr. 10

Vitenskapelige prøver

Ingen vitenskapelige prøver ble tatt.

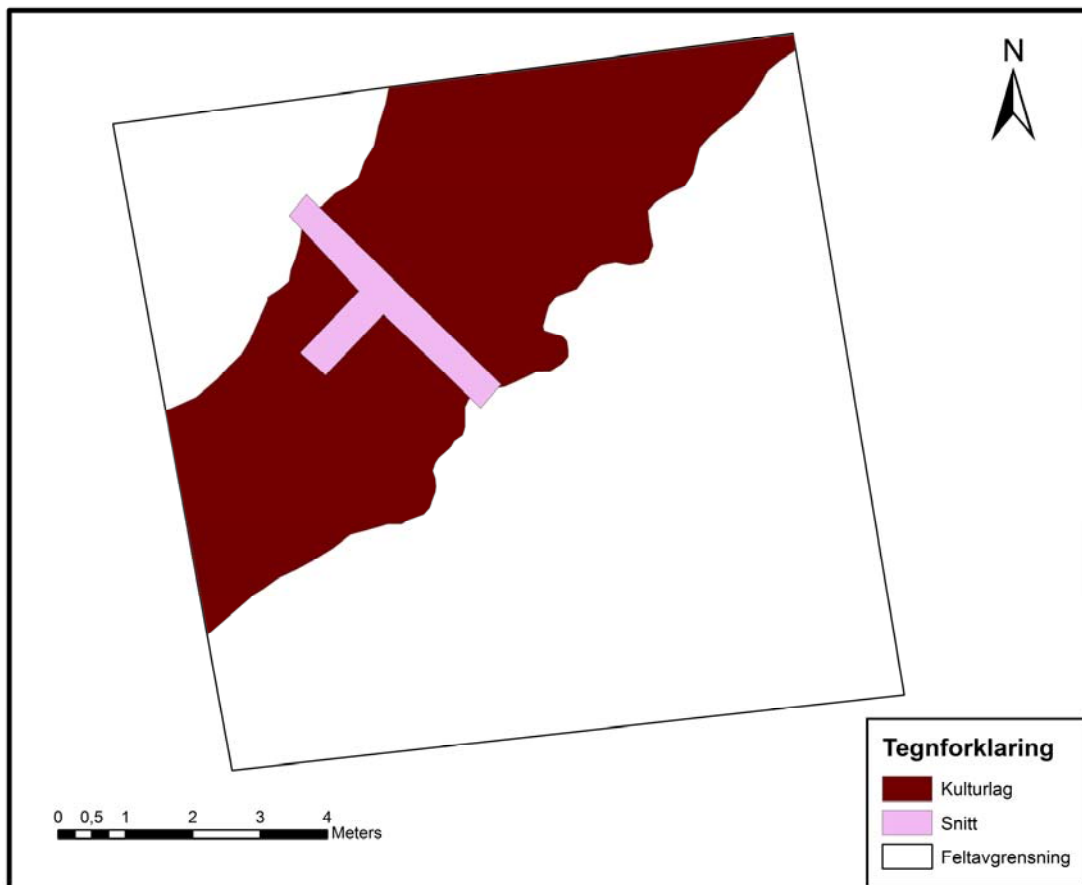
5.6 Kulturlag

Lokalisering

Deler av et kulturlag A60 ble påvist i felt B i planområdet nordvestre hjørne (fig. 3).

Anleggs- og fyllbeskrivelse

Kulturlaget var orientert sørvest – nordøst og fortsatte utenfor feltets avgrensning i begge retninger. Den avdekkede delen av kulturlaget var 12,4 meter lang og 4,6 meter bred på det meste. I profil var laget 3,4 meter bredt og 0,14 m dypt. Lagets fyll besto av sort, noe feit sand- og siltholdig masse iblandet konsentrasjoner mørk grå noe mer sandholdig masse. Enkelte større steiner lå i og ovenpå laget.

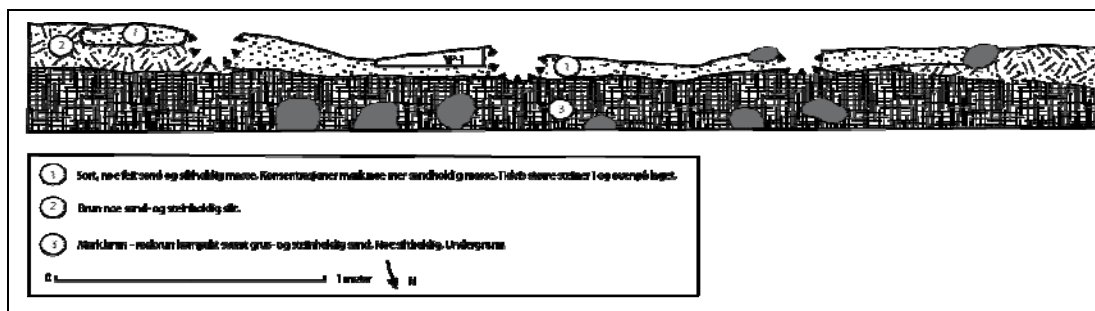
Figur 5. Lokalisering av snittet tatt gjennom struktur A 60. Illustrasjon: Kjetil Østebø.

Figur 6. Oversiktsfoto av struktur A60, sett mot øst. Foto: Søren Diinhoff.

Figur 7. Snitt struktur A60, sett mot sørvest. Foto: Kjetil Østebø.

Figur 8. Profil struktur A60. Illustrasjon: Kjetil Østebø.

Foto

Film 01; bilde 10, 11, 12, 33, 34, 35, 36

Film 02; bilde 7

Film 05; bilde 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 2

Vitenskapelige prøver

Det ble tatt ut 1 vitenskapelige prøve kulturlaget. Prøven er ikke analysert ytterligere.

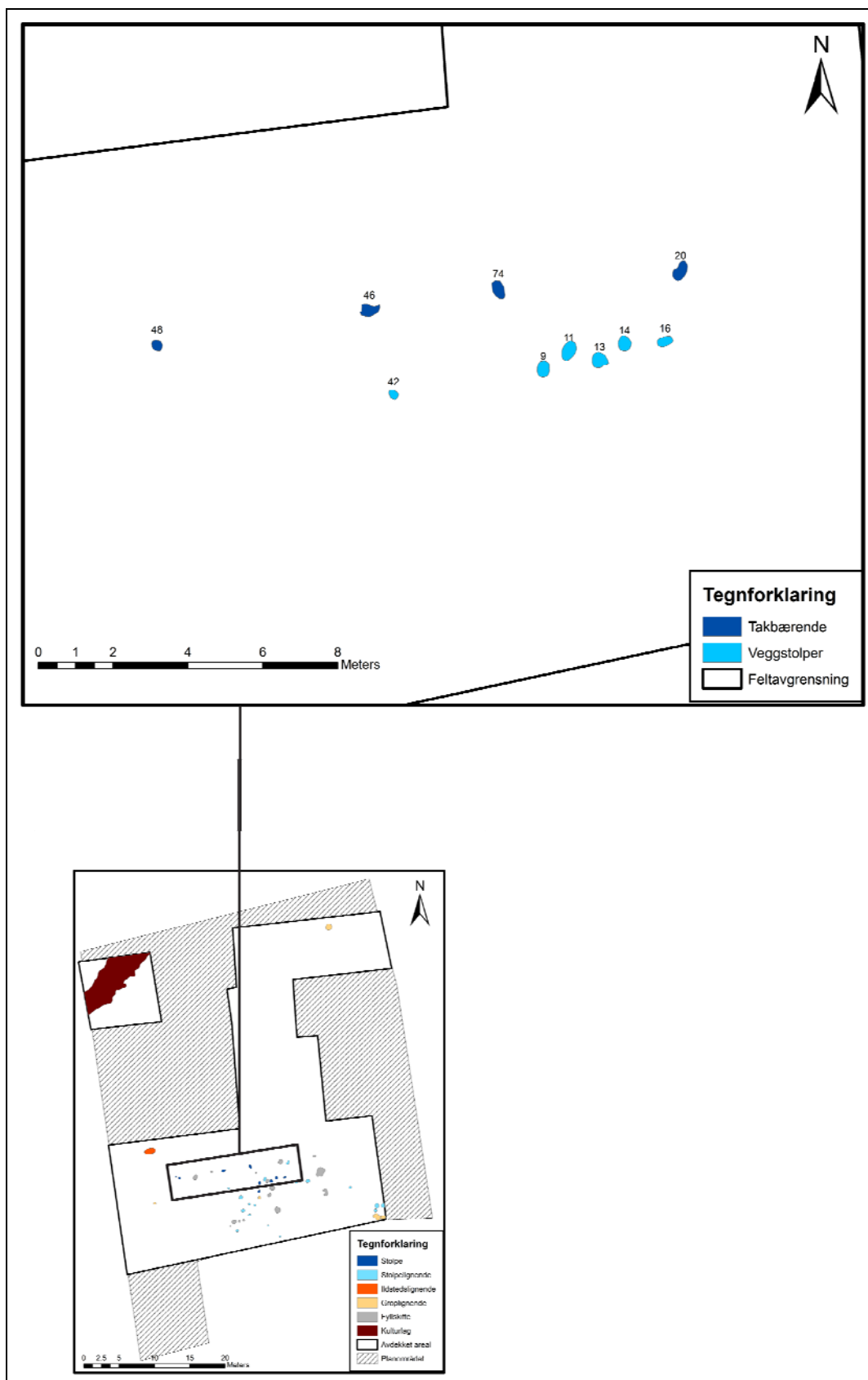
Prøve nr.	Struktur	Type	Nr.	BP	cal	2 sigma cal
01	60	c				

Tabell 14. Vitenskapelige prøver. «C» i tabellen viser til radiokarbonprøver.

Tolkning

Hvordan den aktuelle strukturen skal tolkes er svært usikkert.

5.7 Hus I

Figur 9. Strukturer samt beliggenhet hus I. Illustrasjon: Kjetil Østebø.

Som demonstrert i avsnitt 5.5, er det tydelig at det i planområdet sørøstlige del har stått minst én bygning. De sparsomme sporene gjør det vanskelig å trekke sikre konklusjoner både med hensyn til det eksakte antall bygninger, deres størrelse og utforming. Strukturenes dateringer til sen neolitikum og eldre bronsealder gjør det imidlertid overveiende sannsynlig at det har dreid seg om toskipede langhus, det vil si bygninger hvis tak har vært båret av én rekke takbærende stolper. Betraktes de utgravde strukturers beliggenhet i forhold til hverandre, vil det være mulig å foreslå tilstedeværelse av en sørvest – nordøst orientert toskipet bygning.

Lokalisering

Bygningen befant seg sør i utgravningsfeltet.

Anleggsbeskrivelse

Hus I har vært et toskipet langhus orientert sørvest – nordøst. Bygningen synes å ha hatt fire takbærende stolper, henholdsvis A20, A46, A48 og A74. Avstanden mellom den østligste og den vestligste påviste takstolpe var på 15,5 meter. Fra bygningens veggkonstruksjon kunne det observeres 6 sannsynlige veggstolper, henholdsvis A9, A11, A13, A14, A16 og A42. Samtlige veggstolper befant seg i husets sørøstlige vegg, 2,3 meter fra raden med takbærende stolper.

Stolper

Bygningens takstolper hadde en gjennomsnittlig bredde på 36,8 cm (maks. 49 cm, min. 24 cm) og en gjennomsnittlig dybde på 38,8 cm (maks. 47 cm, min. 24). Stolpene tenderte til å ha steile til loddrette sider og flat bunn.

Bygningens veggstolper hadde en gjennomsnittlig bredde på 38,7 cm (maks. 44 cm, min. 26 cm) og en gjennomsnittlig dybde på 28,0 cm (maks. 42 cm, min. 20 cm). Stolpene hadde hovedsakelig steile sider og flat bunn.

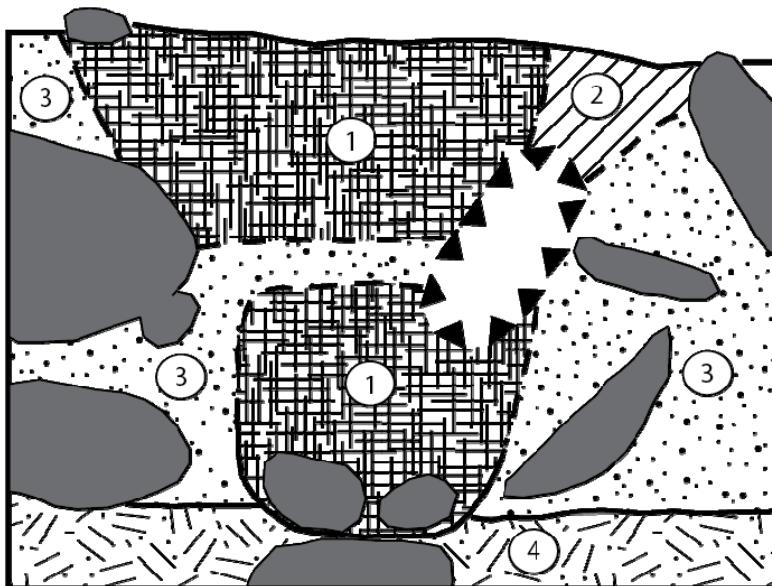
Type	Struktur	Form i flate	Lengde flate	Bredde flate	Profil-dybde	Profil-bredde	Sider	Bunn
Takstolpe	20	Diffus	50	40	24	40	Skrå	Rund
Takstolpe	46	Oval	57	29	40	49	Steil	Flat
Takstolpe	48	Rund	24	24	44	24	Loddrett	Flat
Takstolpe	74	Rund	34	32	47	34	Steil	Flat
Veggstolpe	9	Rundoval	46	40	26	44	Steil	Flat
Veggstolpe	11	Rundoval	44	40	25	44	Skrå	Rund
Veggstolpe	13	Rund	40	40	31	40	Steil	Flat
Veggstolpe	14	Rund	44	40	42	44	Steil	Flat
Veggstolpe	16	Rund	29	28	24	26	Loddrett	Flat
Veggstolpe	42	Rund	30	29	20	34	Steil	Flat

Tabell 15. Mål og form på tak- og veggstolper hus I.

Stolpenes fyllmasse besto hovedsakelig av ulike nyanser grå noe kullholdig siltig sand. To av strukturene hadde skoningsstein.

Type	Struktur	Fyll
Takstolpe	20	Gråbrun til mørk gråbrun siltig sand. Noe kullspettet.
Takstolpe	46	Mørk grå til gråsort noe steinholdig siltig sand. Kullholdig. Skoningsstein.
Takstolpe	48	Mørk gråbrun til gråsort siltig sand. Innslag av undergrunn i øvre del. Svakt kullholdig. Skoningsstein.
Takstolpe	74	Mørk gråbrun leirig sand. Noe kullholdig.
Veggstolpe	9	Mørk gråbrun siltig sand. Svakt kullholdig.
Veggstolpe	11	Stripete. Mørk brun siltig sand samt mellombrun og gråbrun sand. Svakt kullholdig.
Veggstolpe	13	Mørk gråbrun siltig sand. Mørkere i topp enn i bunn. Noe kull- og steinholdig.
Veggstolpe	14	Mørk gråbrun siltig sand. Mørkere i topp enn i bunn. Noe kullholdig.
Veggstolpe	16	Gråbrun siltig sand. Svakt kullholdig. Svært diffus.
Veggstolpe	42	Gråbrun siltig sand. Noe kullholdig.

Tabell 16. Fyllbeskrivelse stolper hus I.

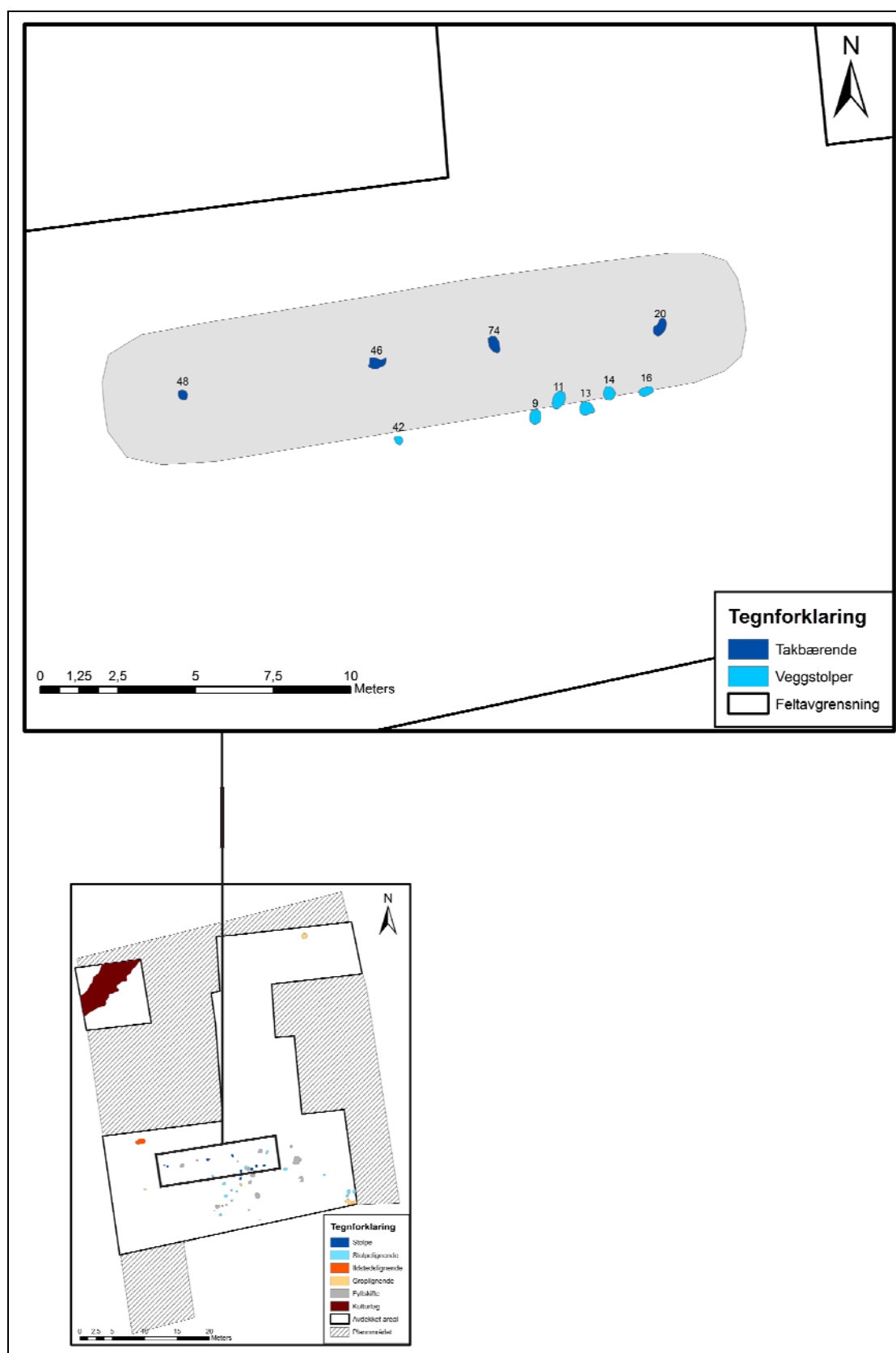

- ① Sortgrå kullspettet siltig sand. Stolpe.
- ② Sortgrå kullspettet siltig sand, noe lysere enn lag 1.
- ③ Gulbrun sand med grus og stein.
- ④ Gulbrun grov sand, grus og stein.

0 | | | | 0,5 m ↑ N

Figur 10. Profil, takbærende stolpe A46. Foto og illustrasjon: Kjetil Østebø.

Tolkning og datering

Figur 11. Tolkning, mulig bygning i feltets sørlige del. Illustrasjon: Kjetil Østebø.

Strukturene demonstrert på figur 11 ovenfor synes å kunne representere et sørvest – nordøstlig orientert toskipet langhus. Det ble påvist fire sannsynlige takbærende stolper hvor avstanden mellom den østligste (A20) og den vestligste (A48) var på 15,5 meter. Lengden på toskipede hus fra den aktuelle perioden på Vestlandet er svært varierende, men tenderer til å ligge mellom 5 og 15 meter. Basert på dette kan vi anta at struktur A20 og A48 representerer bygningens siste takbærende stolper i hver gavlede. Fra bygningens veggkonstruksjon kunne det observeres 6 veggstolper, alle beliggende i husets sørlige vegglop. Veggstolpene befant seg 2,3 meter fra bygningens midtakse. Huset vil således kunne beregnes til å ha hatt en bredde på om lag 4,6 meter, noe som stemmer godt overens med bredden på tilsvarende bygninger tidligere undersøkt på Vestlandet. På grunn av de svært sparsomt bevarte spor, vil det ikke kunne sies noe om en eventuell romoppdeling eller gjøres en funksjonsbestemming av den aktuelle bygning.

Foto

Film 01; bilde 30, 31, 32

Film 02; bilde 1, 15, 16

Film 03; bilde 30, 33

Film 04; bilde 15, 16, 17, 19, 20, 22, 27, 28, 29, 30, 33, 34

Film 05; bilde 3, 4

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 1

Plan- og profiltegning nr. 2

Plan- og profiltegning nr. 8

Plan- og profiltegning nr. 7

Plan- og profiltegning nr. 9

Plan- og profiltegning nr. 10

Vitenskapelige prøver

Det ble tatt ut 7 prøver fra strukturene tilhørende hus I. Av disse ble 5 prøver sendt til datering. VP-4 og VP-5 ble datert til cal BC 1950, VP-6 ble datert til cal BC 1900, VP-8 ble

datert til cal BC 1690 og VP-9 ble datert til cal BC 1680. Dette plasserer bygningen i senneolitikum/eldre bronsealder.

Prøve nr.	Struktur	Type	Nr.	BP	cal	2 sigma cal
3	14	c				
4	13	c	Beta-310200	3610+/-30	cal BC 1950	cal BC 2030 - 1890
5	11	c	Beta-310201	3600+/-30	cal BC 1950	cal BC 2030 - 1890
6	9	c	Beta-310202	3560+/-30	cal BC 1900	cal BC 2010 - 2000, cal BC 1980 - 1880, cal BC 1840 - 1820, cal BC 1800 - 1780
7	74	c				
8	46	c	Beta-310203	3390+/-30	cal BC 1690	cal BC1750 - 1620
9	48	c	Beta-31024	3380+/-30	cal BC 1680	cal BC 1740 - 1610

Tabell 17. Vitenskapelige prøver. «C» i tabellen viser til radiokarbonprøver.

6. Resyme

Sommeren 2011 utførte Universitetsmuseet i Bergen arkeologiske frigivningsundersøkelser på Vinje i Stordal kommune. Den anvendte utgravningsmetoden var maskinell flateavdekking. To felt ble åpnet, henholdsvis ett felt på 1058 m² (felt A) og ett felt på 100 m² (felt B). I felt A ble det påvist 47 strukturer og i felt B ble det påvist 1 struktur. Blant de 47 strukturene i felt A fantes enkelte steinskodde stolper. Dette indikerer at det tidligere har stått bygninger på stedet. De påviste kulturspor var imidlertid svært sparsomme slik at sikre konklusjoner med henblikk på antall bygninger, størrelse og utforming vanskelig lar seg trekke. Dateringer til senneolitikum og eldre bronsealder gjør det likevel overveiende sannsynlig at det har dreid seg om toskipede bygninger. Det vil da være mulig å foreslå en sørvest – nordøst orientert toskipet bygning beliggende sør i utgravningsfeltet. Bygningen har trolig bestått av fire takbærende stolper hvor endestolpene har stått 15,5 meter fra hverandre. Veggstolper kunne utelukkende påvises i bygningens sørlige vegglop. Deres avstand til takstolpene gjør det mulig å beregne bygningens bredde til å ha vært omtrent 4,6 meter.

7. Kilder

Diinhoff, Søren 1999: Rapport for de arkeologiske feltundersøkelser ved Melsetbøen II Stordal. Upublisert utgravningsrapport ved Bergen Museum 1999.

Fett, Per 1950: Forhistoriske minne på Sunnmøre. Stranda Prestegjeld. Universitetet i Bergen. Historisk Museum 1950.

Johannessen, Live 1996: Innberetning for utgravningen ved Stordal Alders- og sjukeheim. Upublisert utgravningsrapport ved Bergen Museum 1996.

Viken, Synnøve 2011: Innberetning om registrering. Møre og Romsdal fylkeskommune. Kulturavdelinga.